

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף כח

למדנו במשנה לעיל שלדעת חכמים יכול לבער את החמץ ע"י שמפורר וזורה לרוח או מטיל לים:

הגמרא מסתפקת: האם כוונת המשנה שגם כשהוא מטיל לים עליו לפורר, או שהוא יכול לזרוק לים את החמץ כמו שהוא, לפי שהוא נמס במים ונאבד. וכן יש להסתפק לגבי ביעור עבודה זרה המוזכר במשנה במס' ע"ז.

רבה פושט את הספק: 'ים' שהוזכר לגבי ביעור ע"ז הוא ים המלח, ולכן לא צריך לשחוק את הע"ז לפי שספינות לא עוברות שם ואין חשש שמישהו ימצא את הע"ז וישתמש בה, אבל 'ים' שהוזכר לגבי ביעור חמץ הכוונה לסתם ים או נהר, וכיון שעוברות שם ספינות עליו לפורר את החמץ שמה ימצא אותו מישהו ויבוא לאוכלו.

ולדעת רבי יוסי להיפך: ע"ז שהמים לא ממיסים אותה (= היא ממתכת) צריך לשחוק אותה, אבל חמץ שהמים ממיסים אותו אין צריך לפוררו.

מצאנו ברייתא כדעת רבה - שמי שזרק את החמץ לים עליו לפוררו. ומצאנו ברייתא כדעת רב יוסף - שמי שזרק את הע"ז לים עליו לשחקה.

הגמרא מיישבת את הברייתות לכל השיטות: רבה מעמיד את המשנה במס' ע"ז כשזרקה לים המלח שאין חשש שמישהו יבוא ויקח אותה ולכן לא צריך לשחקה, והברייתא המצריכה שחיקה לע"ז עוסקת כשזרקה לשאר נהרות שיש חשש שמישהו ימצא ויקח אותה. רב יוסף מעמיד את הברייתא המצריכה לפורר את החמץ באדם שהנוסע בספינה שיש בה חיטים שהחמיצו, ועל כן עליו לפורר כלומר לפזר את החיטים על פני המים כדי שלא יוכלו ללקטם מהמים, אבל לא יתנם בשק ויזרוק לים שמה מישהו ימצא ויקח אותו. והמשנה שאומרת שמטיל את החמץ לים עוסקת בלחם שנמס במים, ולכן אין צריך לפוררו כיון שאין חשש שימצאו אותו ויבואו לאוכלו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

משנה: חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה, אבל חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה, משום שקנסו אותו חכמים על שעבר בפסח על איסור 'בל יראה'.

גמרא: ברייתא: לדעת רבי יהודה: האוכל חמץ בין לפני זמנו (= לפני פסח, כלומר מערב פסח בשעה השישית עד שתחשך) ובין לאחר זמנו (= לאחר פסח) עובר על לאו, ואם אכלו בתוך זמנו (= בחג הפסח) עובר על לאו וכתר. לדעת רבי שמעון: האוכל חמץ בין לפני זמנו ובין לאחר זמנו לא עובר על כלום, ובתוך זמנו עובר על לאו וכתר. ומשעה שהחמץ אסור באכילה (= מערב פסח בשעה השישית) הוא אסור אף בהנאה. הגמרא מבארת שאת הקטע הזה (= 'ומשעה שהחמץ אסור באכילה...') אמר רבי יהודה הסובר שאסור לאכול חמץ מערב פסח בשעה השישית. ממשיכה הברייתא: לדעת ר"י הגלילי: חמץ מותר בהנאה אפילו בתוך חג הפסח.

רבי יהודה מביא ראייה לדבריו: נאמר "לא תאכל עֲלֵיו חֶמֶץ", 'עליו' = על הקרבן פסח כלומר בשעת שחיטתו שהוא החל מערב פסח בשעה השישית. אמר לו רבי שמעון: אי אפשר לומר כן, שהרי נאמר (באתו פסוק) "לא תאכל עֲלֵיו חֶמֶץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצֹּת", וכשם שה'עליו' השני הכוונה לזמן אכילת קרבן הפסח שזה בליל חג הפסח כך ה'עליו' הראשון הכוונה לזמן אכילת קרבן הפסח. והפסוק "לא תאכל עֲלֵיו חֶמֶץ" מלמדנו שבשעה שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ, כלומר שכשנוהג דין אכילת מצה (= בפסח) אז נוהג איסור אכילת חמץ, אבל אין איסור לאכול חמץ מערב פסח בשעה השישית כיון שאז אין דין לאכול מצה. עד כאן הברייתא.

טעמו של רבי יהודה: בשלשה פסוקים נאמר איסור לאו על אכילת חמץ, אחד מלמדנו שאסור לאכול חמץ לפני זמנו (= מערב פסח בשעה השישית), השני מלמדנו שחמץ אסור לאחר זמנו (= לאחר הפסח), והשלישי לתוך זמנו (= בפסח).

ולדעת רבי שמעון: אחד מלמדנו על תוך זמנו, השני מלמדנו שאף חמץ שהתחמץ על ידי דבר אחר הרי הוא אסור, והשלישי מלמדנו שפסח מצרים (= הפסח שהיה בשנה שבני ישראל יצאו ממצרים) נהג רק יום אחד.

(המשך מדף קודם ↑)

סמוכין: הגמרא מביאה שתי דעות האם לומדים דינים מחמת סמיכותם של פסוקים זה לזה. כגון הפסוק "...וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ" הסמוך לפסוק "הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב..." שניתן לדורשו "וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ הַיּוֹם" ללמדנו שפסח מצרים נהג רק יום אחד.

הגמרא חוזרת לראיית רבי יהודה ומה שהשיב לו רבי שמעון: הגמרא מבארת מה רבי יהודה יענה לרבי שמעון: הפסוק "שֶׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֶיךָ מִצֹּת" בא להקיש אכילת מצה לאיסור אכילת חמץ וללמדנו שחובת אכילת מצה נוהגת אף בזמן הזה (= כשאין מקדש). שהיה מקום לומר שחובת אכילת מצה נוהגת רק כאשר יש קרבן פסח, כפי שנאמר "עַל מִצֹּת וּמִרְיָם יֵאָכְלֶהוּ" = כלומר שאת קרבן הפסח אוכלים עם מצה ומחר, ולכן בא הפסוק הנ"ל (= "שֶׁבַעַת יָמִים...") לומר שגם בזמן הזה כשאין קרבן פסח יש חיוב לאכול מצה.

טמא ושהיה בדרך רחוקה: מי שהיה טמא ואסור לו לאכול קדשים (ובכלל זה קרבן-פסח) או שהוא היה רחוק מבית המקדש ואינו יכול להשתתף בקרבן-פסח, בכל זאת הוא חייב לאכול מצה.

ערל וכן נכר: 'ערל' הוא יהודי שאחיו מתו מחמת המילה, ואף הוא לא נימול מחשש שמא ימות כאחיו. 'בן נכר' הוא מי שמתנכר לאביו שבשמים (נאמרו כמה פירושים בזה: יש אומרים שהוא משומד לע"ז, ויש אומרים שהוא מומר לעבירה אחת, ויש אומרים שהוא משומד לכל התורה). והם אסורים באכילת קרבן-פסח.